

**UNIVERSITATEA PEDAGOGICĂ DE STAT „ION CREANGĂ” DIN
CHIȘINĂU**

Cu titlu de manuscris

C.Z.U.:373.091(478+498)(043.2)

BRĂGUȚĂ Violeta

**VALORI PEDAGOGICE ALE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PRIVAT
ÎN REPUBLICA MOLDOVA ȘI ROMÂNIA. STUDIU COMPARTIV**

Specialitatea 551.01. Teoria generală a educației

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Chișinău, 2022

Teza a fost elaborată în cadrul școlii doctorale din Universitatea Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

Componența Comisiei de susținere publică a tezei de doctor :

1. Președintele Comisiei :

Adrian Ghicov, dr., hab., conf., univ., Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău

2. Referenți oficiali:

Alexandra Barbăneagră, dr., conf., univ., Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău;

Lilia Pogolșa, dr., hab., prof., univ., Institutul de Științe ale Educației;

Sorin Cristea, dr., hab., prof., univ., Universitatea din București.

Susținerea tezei va avea loc la data de 21.07.2022, ora 12.00, sala Senatului în ședința Comisiei de susținere publică a tezei de doctor din cadrul Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău (str. Ion Creangă, 1).

Teza de doctor și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca științifică a Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău și pe pagina web a ANACEC (www.cnaa.md)

Rezumatul a fost expediat la _____

Președintele Comisiei de susținere publică

GHICOV Adrian

Conducător de doctorat

ȚVIRCUN Victor

Autor

BRĂGUȚĂ Violeta

CUPRINS

Reperete conceptuale ale cercetării	4
Conținutul tezei	6
Concluzii generale și recomandări	21
Recomandari.....	23
Bibliografie.....	24
Adnotare	26

Cuvinte-cheie:

- valori pedagogice;
- valori-scop;
- valori-normă;
- valori-mijloace;
- viziune tripartită;
- plus-valoare;
- a ști să cauți;
- personalitate integrală;
- libertatea opiniei;

REPERELE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea și importanța temei. Deoarece omul prin natura sa este o ființă emoțională, în dorința de a trăi onorabil și bine, el a implicat din totdeauna o diversitate de valori. Acesta este motivul pentru care, de-a lungul evoluției, a învățat să interpreteze și să articuleze semnele valorilor. Omul modern își asumă o nouă stare existențială, făurindu-se pe sine, devenind unicul factor creator de sens. Acționând valoric, omul este cel care instituie sens în viață și în lume, care creează și păstrează valori și instituie norme pe care le respectă.

Este un fapt general recunoscut că abia după aproape două milenii de utilizare a termenului de *valoare*, s-a pus problema unor cercetări axiologice riguroase. Dar despre valoare ca valoare nu s-a reușit niciodată o definiție unanim acceptată de comunitatea cercetătorilor. Toate acestea pentru că valorile, strict vorbind, se teoretizează mult mai greu.

Este dificil de a preciza în ce etapă a vieții ființei umane valorile sunt valorificate cel mai mult, însă suntem determinați să construim explicații care să faciliteze înțelegerea conceptului de *valoare pedagogică* prezentă în diverse contexte educaționale. Dat fiind că valorile pedagogice includ o paletă largă de fenomene diverse, care deseori nu sunt clar specificate, a devenit un domeniu eterogen, care include mai multe materii pedagogice.

Importanța valorilor pentru viața umană este evidentă, iar importanța valorilor pedagogice pentru formarea personalității elevilor face ca studiul acestora să fie profitabil și absolut necesar. Valorile sunt motive ale tuturor acțiunilor umane, iar valorile pedagogice sunt motive pentru toate acțiunile pedagogice/educaționale. Valorile pedagogice surprind un aspect axiologic important: desăvârșirea personalității umane. Acest lucru generează gândirea fenomenului pedagogic al valorilor al cărui obiect este valoarea ca valoare formativă. Personalitatea în care se trezește sentimentul valorii are, indubitabil, o parte substanțială de contribuție și de aceea este rezonabil de a fundamenta o anumită viziune în raport cu valorile pedagogice, care ar conduce, nemijlocit, la o finalitate intrinsecă. Astfel ca orice activitate educațională să poată fi privită atât din punctul de vedere al realizării sale, cât și din punctul de vedere al valorii sale. Dobândirea valorilor reprezintă, așadar, una din caracteristicile umane care este în cea mai mare măsură atât comună, dar și specifică.

Aici trebuie să observăm că, privit din perspectivă normativă, învățământul privat câștigă o accepțiune pe cât de necesară, pe atât de importantă, datorită faptului că i se recunoaște o actualitate justificată în paradigma structurală a educației, dobândind o dimensiune evolutivă. În același timp, acest fapt precizează mai bine raportul dintre valoarea pedagogică și învățământul privat, cel din urmă fiind integrat ca factor catalizator cu rolul de a revela valorile pedagogice și a face ca acestea să sublimeze în procesul educațional.

Teoria valorilor pedagogice ridică probleme pe cât de importante, pe atât de dificile. În orice caz, există o anumită dezbatere asupra problemelor de bază din pedagogia valorilor. Și interesul pentru valorile pedagogice este destul de mare în știința pedagogică, cu implicații în filosofie, sociologie, psihologie, antropologie etc., preocupată de construcția logică a unor repere apte să asigure reflecții pedagogice cu destulă claritate. Este vorba de M. Weber, P. Bonte, M. Izard, care pleacă în *abordarea antropologică* de la idea, că valorile sunt date obiective care determină anumite tipuri de comportament. Susținătorii acestei abordări, care preiau în lucrările lor ideea, consideră că problemele valorilor pedagogice trebuie să fie rezolvate sau dizolvate prin referire la valori ca imperativ (Im. Kant); ca o noțiune esențial subiectivă legată de satisfacerea nevoilor [N. Sillany]; ca entitate ce asigură ceea ce este legea [A. Xenopol] etc.

Din punctul de vedere al teoriei filosofice a lui Spinoza, contribuția însemnată a valorilor se axează pe *ideea libertății* (Spinoza).

Influențată de dezvoltările filosofice, antropologice, psihologice, sociologice, știința pedagogică din R. Molodva (L. Cuznețov, Vl. Guțu, T. Callo, Vl. Pâslaru, L. Pogolșa, Victoria Cojocaru, Vasile Cojocaru, N. Silistraru, A. Ghicov, O. Dandara, M. Hadârcă etc.), datorită scrupulelor legate de buna formare a sistemului educațional, pune în valoare fenomene precum sensul pedagogic al valorii, care asigură substanța

teleologică și axiologică a ființării individului; funcția generală a valorii, care este o orientare a omului necesară în ordonarea raporturilor sale cu lumea; calitatea educației care presupune întotdeauna un optim axiologic; esența valorilor care constă în atitudinea polară a omului față de cerințele sociale; criza de valori; educația prin și pentru valori etc.

De asemenea, evoluția abordării valorilor pedagogice pune în lumină un șir de concepții semnificative, prin care se argumentează convingător că un ideal al educației se construiește prin îmbinarea valorilor de libertate internă, perfecțiune și bunătate; idealul personalității eficiente (Herbart); idealul personalității complexe (J. Dewey); idealul personalității deschise, autonome, creative (UNESCO).

S-au clarificat anumite idei în baza abordărilor valorilor pedagogice din perspectiva scopurilor, normelor și mijloacelor în accepția lui Al. Binet, R. Hubert, J. Briggs, T. Vianu, M. Călin, S. Cristea, C. Cucos, I. Cerghit, L. Vlăsceanu etc.; din perspectiva paradigmatelor pedagogice fundamentate de Y. Bertrand, P. Valois, E. Păun, D. Potolea, E. Joița (paradigma existențial-umanistă, socio-interacționistă, sinergetic-inventivă).

Prin urmare, **problema cercetării** se profilează din *conflictul* între existența unei multidimensionalități a raportului dintre valoare și domeniul pedagogiei și aspectele funcționale ce consemnează valoarea pedagogică ca purtătoarea și mijlocitoarea formării cognitiv-afective a elevului din învățământul privat.

Deoarece valorile se realizează în planul acțiunilor educaționale, nu poate exista valoare, oricât de înaltă, care să nu poată fi compromisă pentru un timp anumit, deturnată de la locul ei firesc, pusă în serviciul unui egoism pedagogic, astfel că este necesar de a trasa o linie de acțiune care să favorizeze situația în care valorile n-ar putea pierde din caracterul lor de valori.

Scopul lucrării: Configurarea valorilor pedagogice în învățământul privat în baza unei viziuni tripartite, corelării elementelor de referință și determinarea reperelor de valorificare a acestora în procesul educațional.

Obiectivele cercetării: A dezvălui conținutul noțiunii *valoare pedagogică* din diverse perspective conceptuale și ale necesităților actuale ale învățământului public și cel privat și a caracteriza starea ei actuală în teoria și metodologia educației; a prospecta fenomenul educațional al valorilor pedagogice în contextul *tendințelor de dezvoltare* și al analizei comparative a cadrului normativ al învățământului general privat din R. Moldova și România și a structura o *viziune tripartită* privind valorile pedagogice: valori-scop, valori-normă, valori-mijloace; a *consemna comparativ evoluția* ideilor privind valorile pedagogice în vederea configurării *reperelor de analiză* a valorilor pedagogice integrate în *învățământul privat*; a elabora Modelul valorilor pedagogice în învățământul privat; a configura sintetic Tehnologia promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar); a analiza premisele dezvoltării plus-valorii *A ști să cauți* în cadrul experimentului de constatare; a monitoriza implementarea *Tehnologiei promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar)* și consemnarea *rezultativității* acesteia, prin culegerea de date calitative și cantitative, în vederea validării ipotezei cercetării.

Astfel, deduce, că în abordarea de față o teoretizare a valorilor pedagogice trebuie să fie, în ultimă instanță, de bază. Structura orientativă a valorilor pedagogice o constituie raportul dintre valoare și pedagogie, ca fiind destinatarul elevului-subiect, care dezvăluie elementele constitutive ale acțiunii educaționale. Această structură semnificativă este călăuzitoare în prim-planul și fundalul valorii, este emergentă și elocventă pedagogic.

Ipoteza de cercetare: Dacă în procesul educațional valorile pedagogice sunt fructificate în baza viziunii tripartite, atunci acest fapt generează formarea plus-valorii axate nemijlocit pe formarea liberă și integrală a personalității elevului și a performanțelor acestuia în învățare.

Sinteza metodologiei de cercetare. În abordarea metodologică prima dimensiune este teoretică și constă în sinteza ideilor teoretice de bază, într-un model specific de analiză pentru direcționarea viitoarei cercetări. Aici se înscriu următoarele metode de cercetare: *reflecția epistemologică, metoda analitico-sintetică și inductiv-productivă, documentarea, metoda comparativă*. A doua dimensiune a metodologiei este tehnico-metodică, constând în metodele și tehnicile de cercetare și de elaborare, precum și în ansamblul

acțiunilor concrete: *analiza evolutivă, metoda hermeneutică, metoda analogiilor, euristica, descrierea fenomenelor, categorizarea, modelizarea*. A treia dimensiune a metodologiei este cea empirică, semnificând modul de investigare a realității educaționale în ceea ce numim în mod curent experimentul pedagogic: *eșantionarea, fișier de date, observația*, care presupune urmărirea atentă a activității didactice, investigarea pe baza unui plan elaborat în prealabil și cu ajutorul unui instrument adecvat (*foaia de observație*); *testul*, ca o probă care asigură descrierea comportamentului elevilor în condiții determinate; *produsele activității elevilor*, care reprezintă o sinteză a fondului aptitudinal și a celui informațional, de care dispune elevul, ele pun în evidență caracteristicile observației: particularitățile procesului de înțelegere, puterea de judecată, spiritul de independență, logica gândirii, înțelegerea corectă a relațiilor dintre elemente, volumul și precizia cunoștințelor, capacitatea de exprimare a ideilor etc.; *comparația*, ca una din principalele metode de înțelegere a realității, care este cheia gândirii și una dintre cele mai fructuoase direcții de gândire și permite *extrapolarea datelor*. *Experimentul pedagogic natural* a presupus crearea unor situații de învățare noi prin introducerea unor modificări în desfășurarea acțiunii educaționale, cu scopul verificării ipotezei care a declanșat investigarea și a avut drept scop ameliorarea, perfecționarea, fortificarea acțiunii educaționale și a cuprins *tehnica grupelor paralele* (grupe de capacitate medie). De asemenea, s-au utilizat tehnici statistice: *tabele de frecvență, calcularea mediei*.

Concluziile generale și recomandările sintetizează rezultatele științifice ale cercetării la nivel epistemologic, la nivel conceptual, la nivel aplicativ. Sunt consemnate datele finale ale experimentului pedagogic formativ și sunt formulate un șir de acțiuni pentru îmbunătățiri ulterioare.

CONȚINUTUL TEZEI

În **primul capitol** al lucrării, ***Procesul evolutiv al conceptului de valori pedagogice***, dedicat definirii conceptului de valoare pedagogică, a tendințelor de dezvoltare a valorilor pedagogice, valorilor pedagogice implicate normativ în învățământul privat din Republica Moldova și România, este abordat conceptul de *valoare pedagogică* din diverse perspective, explicându-l și precizându-l, deoarece constituie fundamentul întregii cercetări. Capitolul arată că, din punctul de vedere al statutului teoretic, există o simetrie considerabilă între conceptul de valoare în diverse abordări: *filosofică, antropologică, istorică, sociologică, psihologică, pedagogică* etc.

În elaborarea *conceptului de valoare pedagogică* sunt importante toate perspectivele de analiză amintite. Prioritare sunt cele care asigură abordarea filosofică, sociologică și psihologică a *valorii*. Pe această cale a fost identificată semnificația *conceptului pedagogic de valoare*, promovat, îndeosebi, la nivel de *axiologie a educației*, dezvoltată ca domeniu al filozofiei educației (P. Andrei [1], S. Cristea [2], C. Cucuș [3], T. Callo [4], L. Cuznețov [5]), cu impact major în reconstrucția *teoriei generale a educației*. Perspectiva filosofică, sociologică și psihologică, fundamentată axiologic permite construirea unui reper de analiză a valorii în *epoca postmodernă, contemporană*. El este promovat de „*pedagogia transprezentă*”, implicată în evoluția calitativă a educației la scara întregului sistem de învățământ (T. Callo).

Teoria filosofică a libertății a lui B. Spinoza [6] constituie un aspect important elucidat în capitol. Filosoful evidențiază importanța libertății de a judeca prin intermediul rațiunii, faptul că libertatea nu este în opoziție cu necesitatea impusă în mod obiectiv de legile naturii, ci cu constrângerea impusă din exterior; că libertatea presupune responsabilitate și o gândire proprie sufletului, libertatea implică cunoașterea logică și responsabilitatea morală, iar aspirațiile oamenilor trebuie raportate la cauzele care le determină. Spinoza analizează conceptul de *libertate* în cadrul unui raționalism diferit de cel promovat anterior, în istoria filosofiei de Descartes, bazat pe „*liberul arbitru*”. Spinoza pleacă de la ideea unității dintre cele două caracteristici ale universului definit ca *substanță infinită*: a) întinderea fizică, materială, a corpului; b) gândirea liberă, proprie sufletului, psihicului uman. Omul raportat doar la dorințele corpului „nu poate fi liber”. Constatăm că Spinoza analizează relația dintre *libertate* și *necesitate*, care trebuie abordată corect în toate domeniile vieții sociale, în mod special, în educație, în *zona valorilor pedagogice*.

În această perspectivă, în opinia noastră, argumentată în acord cu epistemologia spinoziană, trebuie ca actorii educației să acționeze în deplină libertate și responsabilitate de acțiune (didactică și extradidactică) nu prin raportare la propriile aspirații individuale, ci prin cunoașterea cauzelor care pot susține realizarea propriilor aspirații individuale în funcție de forța teleologică, axiologică și praxiologică a valorilor pedagogice.

În această perspectivă, libertatea de acțiune a elevului intervine la nivel de necesitate cognitivă definită prin valorile-scop (finalitățile), valorile-normă (legile și principiile educației și ale instruirii) și valorile-mijloace (conținuturile, metodele, formele de organizare, metodele didactice, strategiile și tehnicile de evaluare).

În ceea ce privește tendințele de dezvoltare a valorilor din perspectivă pedagogică în R. Moldova, s-au constatat un șir de asemenea tendințe, care sunt generate de noile contexte educaționale: cercetarea valorii pedagogice ca o problemă specială, generată de problematica lumii contemporane: educația pentru valori; valoarea ca o modalitate de reflectare a realității; modelul educației contemporane ce include un sistem de acțiuni ordonate epistemologic, teleologic, axiologic, tehnologic, subordonat scopului strategic de formare-dezvoltare a ființei umane; educația ca valoare ce creează valori – promovarea umanismului și a libertății elevului față de el însuși; conștientizarea propriei valori prin formarea integrală a personalității; compatibilizarea cu valorile societății globalizate printr-o mai bună corelare a valorilor.

Aici trebuie să constatăm că, privit din perspectivă normativă, învățământul privat câștigă o accepțiune necesară și importantă, datorită faptului că i se recunoaște o actualitate justificată în paradigma structurală a educației, dobândind o dimensiune evolutivă. Examinarea cadrului normativ, dincolo de elementele de diversificare, permite distingerea unui șir de categorii de referință: valorile pedagogice în raport cu obiectivele majore ale educației, obiectivele strategice, principiile educației publice și în instituțiile private.

Problema care ne-a preocupat a fost aceea de a constata dacă aspectele normative, așa cum sunt ele concepute la nivelul învățământului de stat și al celui privat, sunt direct relaționate în legislația de bază, având în vedere natura fundamentală a învățământului privat, care este „producție” educațională în aceeași măsură ca și sistemul public al învățământului. Punerea în acord a elementelor bazei normative din perspectiva esențializării a scos în evidență faptul că acestea constituie repere ferme pentru acțiunile practice, devenind, într-un fel, anumite garanții de dezvoltare. Altfel spus, orice aparține învățământului privat este reglementat, posedând o structură educațională identică sau comparabilă cu prevederile publice și se manifestă grație stabilirii unor conexiuni determinabile.

Conceptul de *valoare pedagogică* are un sens general și specific. La nivel *general*, *valoarea constituie „un element logic fundamental al conștiinței noastre”*. *Cunoașterea* sa presupune înțelegerea raporturilor dintre dimensiunea sa teoretică și practică afirmate în orice domeniu social, inclusiv în educație [1, p. 14]. La nivel *specific*, *valoarea* este definită și analizată, îndeosebi, din perspectiva filosofiei, sociologiei, psihologiei, dar și a istoriei, a antropologiei, a politologiei, a pedagogiei etc. Putem evidenția și abordarea promovată în logică, estetică sau etică, domenii ale filosofiei, care oferă deschideri multiple spre sociologie și psihologie și spre pedagogie [7, p.5-48]

Abordarea *filosofică* permite analiza *logică, etică și estetică a valorii*, integrată la nivelul *axiologiei*, influentă în pedagogie, în special în zona proiectării finalităților și a conținuturilor generale ale educației. *Axiologia educației* devine o *știință a educației* importantă, „construită *interdisciplinar*” în zona relațiilor dintre *pedagogie și filosofie*, care are „un obiect de cercetare specific” – *valorile pedagogice fundamentale*, reflectate ca cerințe general-umane (morale, intelectuale, aplicative / tehnologice, estetice, fizice) și de orientări valorice (stabilite prin finalitățile educației, macrostructurale și microstructurale, ale sistemului și ale procesului de învățământ).

Abordarea *antropologică a valorii* este apropiată de cea *sociologică*, orientată cultural, etnografic, etnologic. *Valoarea* este definită în sensuri diferite ca: a) sentiment de apartenență la o comunitate (locală, națională, profesională, artistică, religioasă etc.); b) concepție a unui grup social, profesional, artistic, cultural, pedagogic etc.; c) comportament cultural dominant; d) trăsătură culturală dominantă. La nivel de

model-ideal, propus de M. Weber „valorile sunt date obiective, pozitive care determină anumite tipuri de comportamente” care „desemnează trăsăturile culturale” afirmate într-un spațiu social determinat (național, local etc.)” [8, p. 691]

În *pedagogie* „consemnarea istoricității” evidențiază valoarea generală a educației confirmată la scară socială. Aceasta este probată prin „transmiterea și preluarea existenței, a valorilor materiale și spirituale care asigură continuitatea generațiilor”. *Criteriul istoricității* reprezintă, astfel, o *valoare metodologică superioară* care abordează „sincrotimpul ca ipostază tripartită: trecut – prezent – viitor”, necesară în analiza evoluției culturii și civilizației, în general, a oricărui fenomen pedagogic, în mod special [9, p. 19 -36].

În elaborarea *conceptului de valoare pedagogică* sunt importante toate perspectivele de analiză amintite. Pe această cale putem identifica semnificația *conceptului pedagogic de valoare*, promovată, îndeosebi la nivel de *axiologie a educației*, dezvoltată ca domeniu al filosofiei educației, cu impact major în reconstrucția *teoriei generale a educației* [10].

În *pedagogie*, putem identifica, astfel, următoarele trei categorii de *valori fundamentale*, determinate social: **a) valori-scop** care fundamentează *finalitățile educației*, macrostructurale (ale sistemului de învățământ) și microstructurale (ale procesului de învățământ); **b) valori-normă** care ordonează desfășurarea activității de educație la nivel macrostructural (sistem de învățământ) și microstructural (proces de învățământ), prin *axiome, legi și principii* generale și specifice și prin *regulamente* care asigură aplicarea *legislației* generale și speciale etc.; **c) valori-mijloace** care *susțin tehnologic structura curriculară a planului de învățământ și a programelor școlare*, reflectată în calitatea manualelor școlare și a lecțiilor etc.

Putem considera că la acest nivel există o legătură între *valoarea-scop* și *valoarea-normă*, ambele intervenind psihologic în cadrul oricărei activități de educație sau de instruire la nivel de *valori pedagogice fundamentale*. *Valoarea-valență* susține psihologic la nivel superior, de motivație internă, realizarea optimă a obiectivelor activității, ordonate normativ, care trebuie îndeplinite calitativ de *actorii educației*. Ea este implicată în construcția finalităților educației, exprimate în termeni psihologici de *competențe*, pe un fond normativ stabilizat valoric – *valoarea-normă* care susține *atitudinal* îndeplinirea calitativă a *obiectivelor generale, specifice și concrete* ale activității (lecției etc.). *Valoarea-utilitate socială* susține în plan psihologic toate acțiunile subordonate activității de educație, de instruire etc., desfășurate în contextul dat (o anumită vârstă psihologică și școlară, o anumită lecție, o anumită personalitate a elevului etc.), perfectibile între *valoarea-scop* și *valoarea-valență*. De exemplu, în procesul de învățământ, evidențiem *valoarea-utilitate socială* a celor trei *acțiuni* (subordonate activității de instruire): a) *predarea* cu *scop* și *valență* de comunicare pedagogică/didactică; b) *învățarea* cu *scop* și *valență* de dobândire de cunoștințe și priceperi care asigură adaptarea la realitatea școlară și extrașcolară; c) *evaluarea* cu *scop* și *valență* docimologică, de apreciere a rezultatelor în termeni de cunoștințe și de capacități (cognitive, socio-afective, psiho-motorii etc.) asimilate și interiorizate cognitiv și atitudinal (afectiv-motivațional și volitiv-caracterial). [11, p. 17].

Viziunile expuse mai sus sugerează că *valoarea pedagogică* are un *sens general* – ca „element logic fundamental al conștiinței noastre” (Petre Andrei) – și *specific*, dezvoltat și aprofundat din perspectivă filosofică, sociologică și psihologică, *perspective* valorificate istoric în *premodernitate, modernitate și postmodernitate (contemporaneitate)* la nivelul *paradigmei curriculare integrative*.

Valoarea este receptată, analizată și valorificată în pedagogia din Republica Moldova la nivel de *concept* (filosofic, sociologic, psihologic și *pedagogic*) și de *problemă specială*, generată de „problematica lumii contemporane”, încadrată în „noile educații”, sub denumirea „*educația pentru valori*” [12]. În ambele ipostaze, *valoarea* constituie o temă majoră de filosofie a educației promovată în *pedagogia* din Republica Moldova la nivel *teoretic și praxiologic* și de *politică a educației*. Această temă este cercetată, în mod special, în ultimele decenii.

La nivel teoretic, problema de fond este sintetizată de cercetătorul Vl. Pâslaru în studiul său [13, p. 5-10]. Premisa epistemologică de la care pleacă autorul este concentrată la începutul studiului, în *motto*: „însăși definiția valorii este o *valoare*, ca și *educația pentru valori*, care de asemenea, este *valoare*” [Ibidem, p.5].

Esența ideilor cercetătorului, la care aderăm totalmente, evidențiază notabil contextul axiologic al educației. Cele două coordonate delimitează: a) *conceptul* filosofic de *valoare*, definit la nivel de filozofie și de teorie a educației; b) *educația pentru valori*, integrată în „noile educații”, care reprezintă un răspuns specific la *problematica lumii contemporane*.

Structura de bază a valorii, corespunzătoare *funcției* sale *generale*, este construită la nivelul relațiilor între următoarele *acțiuni* necesare în orice activitate de cunoaștere: a) *receptarea* valorilor ca „valori în sine”; b) *însușirea* valorilor prin educație (intelectuală, estetică, morală etc.); c) *generarea* valorilor „înglobate în termenul de cultură” care include cele mai importante „creații ale omului” (științifice, artistice, morale etc.); d) transformarea omului însuși în procesul de producere a valorilor validate cultural, realizată prin „atitudinile pe care le elaborează, recunoscute ca acte de creație” [13, p.6].

Proiectarea reformei sistemului educațional din Republica Moldova are la bază *compatibilizarea* cu valorile societății informaționale, globalizată, reflectate specific la nivel de „doctrină educațională afirmată în Europa contemporană” [Ibidem, p.9-18].

Pentru a putea realiza o analiză pertinentă a *valorilor pedagogice* consemnate în legislația referitoare la învățământul general din Republica Moldova și din România, vom avea în vedere două texte fundamentale de politică a educației, validate juridic în cele două țări: Codul educației al Republicii Moldova, (nr. 152 din 17. 07, 2014, *Monitorul Oficial, nr. 319-324/633 din 24.10.2014*; 2); Legea Educației Naționale nr. 1 / 2011, adoptată în temeiul prevederilor art.114 alin (3) din Constituția României (București 5 ianuarie 2011), aflată la bază reformei sistemului de învățământ din România.

Ar trebui să observăm aici că, privit din perspectivă normativă, învățământul privat câștigă o accepțiune pe cât de necesară, pe atât de importantă, întrucât datorită faptului că i se recunoaște o actualitate justificată în paradigma structurală a educației, dobândește o dimensiune evolutivă. În același timp, acest fapt precizează mai bine raportul dintre valoarea pedagogică și învățământul privat, cel din urmă fiind integrat ca factor catalizator cu rolul de a revela valorile pedagogice și a face ca acestea să sublimeze în procesul educațional.

Valorile pedagogice implicate în legislația referitoare la *învățământul general privat* din Republica Moldova și România, identificate în urma unei cercetări comparate, sunt sintetizate în *Tabelul 1.1. comparativ* care are ca indicatori: 1. Legile din R. Moldova și România promovate în ultimele decenii; 2. Valorile pedagogice-scop; 3. Valorile pedagogice-normă. Analiza acestor valori implică elementele comune învățământului de stat/privat și evidențierea elementelor specifice învățământului privat.

Tabelul 1.1.Valorile pedagogice implicate normativ în învățământul privat (aspecte comparative)

Legea Învățământului (1995) R.Moldova	Codul Educației (2014) R.Moldova	Legea Învățământului (1995) România	Legea Educației Naționale (2011) România
Valori-scop Obiective strategice -Dezvoltarea personalității la potențialul maxim aptitudinal și atitudinal -Cultivarea respectului pentru <i>libertatea omului</i> -Cultivarea responsabilității față de valorile unei <i>societați libere</i>	Valori-scop Obiective strategice -formarea unui <i>caracter integru</i> și dezvoltarea unui sistem de competențe (cunoștințe, abilități, valori)	Valori-scop Obiective strategice -Însușirea cunoștințelor științifice a valorilor culturii naționale -Formarea capacităților intelectuale, dispozițiilor afective și abilităților practice -Educarea spiritului respectului <i>libertăților fundamentale</i>	Valori-scop Obiective strategice - Însușirea cunoștințelor și valorilor culturii naționale - Formarea capacităților cognitive, socio-afective și acționale/practice - Formarea civică, în spiritului respectului democrației și al

<p>Obiectivul major -Dezvoltarea <i>liberă</i>, armonioasă a omului și formarea lui creativă</p>	<p>Obiectivul major -Formarea personalității cu spirit de inițiativă, capabilă de autodezvoltare</p>	<p>Obiectivul major -Dezvoltarea liberă, integrală și armonioasă a individualității umane, în formarea personalității libere și creative</p>	<p><i>libertăților fundamentale</i> Obiectivul major -Formarea personalității autonome cu asumarea unui sistem de valori necesare pentru dezvoltarea personală, a spiritului antreprenorial, pentru participare cetățenească activă în societate, pentru incluziunea socială și pentru angajare pe piața muncii</p>
<p>Valori-normă Principii -non-profit -aplicării stansardelor de stat</p>	<p>Valori-normă Principii -echității -calității -relevanței -centrării pe beneficii -libertății de gândire -respectării dreptului la opinie -incluziunii sociale -egalității -integralității -eficienței -autonomiei -răspunderii publice</p>	<p>Valori-normă Principii -non-profit -organizării pe principii nediscriminatorii -respectării standardelor naționale -asigurării drepturilor egale -învățământului democratic -dreptului la educația diferențiată -educației permanente</p>	<p>Valori-normă Principii -echității -calității -relevanței -eficienței -descentralizării -răspunderii publice -identității culturale -recunoașterii drepturilor -egalității șanselor -concentrării pe beneficiar -dreptului la opinie -transparenței</p>

Trebuie să menționăm că *studiul comparativ* presupune, în contextul cercetării date, găsirea unor explicații pentru anumite fapte prin constatarea asemănărilor sau deosebirilor și emiterea anumitor concluzii cu caracter general. Deoarece, prin structurarea acestora în tabelul comparativ de mai sus constatăm la nivelul *obiectivului major și al principiilor* tangențe evidente, conform proprietății acestora, avem de a face, practic, cu entități apropiat similare. Prin urmare, putem constata ipotetic despre o anumită omogenitate pedagogică a valorilor din învățământul privat din R. Moldova și România, consemnate atât normativ cât și de conținut.

Plecând de la considerațiile de mai sus și aderând la un punct de vedere analitic asupra conceptului de valori pedagogice, au fost formulate un șir de concluzii, printre care și următoarele: Clarificarea și definirea conceptului de valoare pedagogică din următoarele perspective de bază: filosofică, sociologică, psihologică permite înțelegerea mai bună a sensului valorilor pedagogice, oferind și anumite răspunsuri la întrebarea de ce valoarea este considerată o bază filosofică în efectuarea selecției faptelor; consemnarea ideii de conflict al valorilor culturale în societatea contemporană; exprimarea valorii psihologice prin atitudini și interese; desemnarea valorii ca element fundamental al conștiinței noastre; referitor la dezbaterea de tendințe, s-a subliniat cum anume se configurează acestea în pedagogia actuală în domeniul de preocupare cu privire la valori. În fiecare dintre tendințele constituite: reactualizarea valorii ca modalitate de reflecție a realității; formarea elevului pe valorile raportate la realitate; formarea personalității integrale; interiorizarea globalizării valorilor; compatibilizarea valorilor individuale cu cele sociale etc., acțiunea educativă este

euristică, deschisă pentru o integrare dinamică a realului fenomenului; examinarea cadrului normativ, dincolo de elementele de diversificare, permite distingerea unui șir de categorii de referință: valorile pedagogice în raport cu obiectivele majore ale educației, obiectivele strategice, principiile educației publice și în instituțiile private; punerea în acord a elementelor bazei normative din perspectiva esențializării a scos în evidență faptul că acestea constituie repere ferme pentru acțiunile practice, devenind, într-un fel, anumite garanții de dezvoltare.

Semnificații valorice ale învățământului general în societatea contemporană. Pornind de la faptul că *valorile pedagogice*, după cum s-a constatat, au o semnificație complexă, în calitate de *valoare-scop*, *valoare-normă*, *valoare-mijloc*, fundamentate filosofic, sociologic și psihologic, aflate în evoluție istorică, din *antichitate*, în epoca *premodernă*, *modernă* și *postmodernă (contemporană)*, în **Capitolul 2** ne-am propus discutarea acestora din perspectivă evolutivă, din perspectiva specificării în învățământul privat. Aici ne concentrăm atenția la un domeniu legat de cele discutate anterior, dar, totodată ne menținem, distinct, în cel al elaborării reperelor în vederea structurării unui model pedagogic. Din aceste considerente, am precizat că în *epoca postmodernă* este proiectat curricular idealul personalității deschise, autonome și creative; este construit în raport de valorile psihologice și sociale promovate de societatea informațională bazată pe cunoaștere, valori exprimate de UNESCO în termeni de *competențe*, necesare omului pentru adaptarea la nou, la condiții de schimbare rapidă. În pedagogia postmodernă (contemporană) *scopurile generale* reflectă *valorile pedagogice fundamentale* care susțin reconstrucția sistemului de învățământ în contextul societății informaționale (S. Cristea).

Este, fără îndoială, plauzibilă ideea de a reprezenta comparativ evoluția concepțiilor, ideilor privind valorile pedagogice, fapt care permite perceperea acestora în context contemporan. Explicația noastră în ceea ce privește semnificațiile valorilor pedagogice se face în termeni de comparație. Acest fapt deschide diferite posibilități în elaborarea reperelor de analiză a valorilor pedagogice în învățământul privat, printre acestea înscriindu-se paradigmele modernității și postmodernității. În felul acesta, complexitatea învățământului privat este generată de co-prezența celor trei tipuri de valori pedagogice: valori-scop, valori-norme, valori-mijloace în perioada postmodernă contemporană, actualizând simultan, pozitiv, valorile definite în termeni de idealuri, obiective generale și obiective specifice.

Încercând o privire de ansamblu asupra valorilor pedagogice, observăm o evoluție a acestora pe coordonatele cogniției, competenței, complexității, moralității, integralității etc., obținute prin înlănțuirea directă a ideilor, judecăților, interpretărilor. Raporturile de coordonare și subordonare corect exprimate, oferă posibilitatea elaborării arhitecturii unui model pedagogic.

Multitudinea valorilor pedagogice afirmate evolutiv necesită elaborarea unor *repere* care pot fi construite prin raportare la conceptul epistemologic de bază. Aceasta permite ordonarea *valorilor pedagogice*, afirmate ca *valori-scop*, *valori-normă*, *valori-mijloc*, definite și analizate de *teoriile pedagogice fundamentale (teoria generală a educației, teoria și metodologia instruirii /didactica generală)*, centrate asupra educației, cu ieșire în învățământul privat. Nu ne vom centra asupra unor *teorii psihologice ale învățării* (vezi teoriile: *conexionistă*, a *condiționării operante*, a *modelării învățării*; *gestaltiste*, *cognitive*, *umaniste*; a *învățării sociale*; *constructiviste* etc.), care, după cum remarca marele psihopedagog american Bruner, au doar un caracter descriptiv. Ele trebuie convertite în *modele de instruire*, cu caracter *prescriptiv* și *normativ*, prin raportare la *teoriile pedagogice generale*, în mod special la „o teorie a cunoașterii și la o teorie a instruirii” [14, p.33].

În ce ne privește, ne situăm deliberat de partea celor care atribuie integralității un caracter fundamental pentru a ilustra și a verifica implicit reflectarea valorilor pedagogice în învățământul privat. *Reperele pedagogice* vizate valorifică, în mod special, teoriile cognitiviste/ constructiviste. Ele se centrează asupra valorilor care reflectă legătura dintre *cerințele psihologice* ale educației și instruirii (*competențele-cheie*, *competențele cognitive*, *socio-afective*, *psihomotorii* etc.) și *cerințele sociale* (morale, științifice, tehnologice, estetice, filosofice, religioase etc.), probate prin *conținuturi de bază*.

O abordare pertinentă poate fi realizată pe baza analizei diferențelor existente între învățământul de stat și cel particular. La acest nivel, unele cercetări accentuează problemele legate de segregare, pe de o

parte, sau de rezultatele semnificative /nesemnificative, obținute la evaluările naționale, pe de altă parte. Relevanța lor concentrează sau reflectă calitatea procesului educațional sau dinamica adaptată /adaptabilă a tipului de administrare a resurselor pedagogice.

La un alt nivel de referință, trebuie semnalată tendința școlilor private de a favoriza evoluția generală a elevilor, proveniți din medii diferite și de a promova *exceleța* în condiții de suplimentare și procesare calitativă a pregătirii *nonformale*, posibilă inclusiv prin multiplicarea unor resurse pedagogice speciale acumulate, preluate și reinvestite. Este zona în care școlile private pot fi considerate mai bune decât cele de stat, în dependență de capacitatea lor de individualizare a procesului de învățământ și de resocializare echilibrată a investițiilor condiționate la nivel comunitar, de parteneriat deschis cu familia, cu societatea civilă, cu organizațiile nonguvernamentale etc.

Concluziile desprinse în urma studiilor de pedagogie comparată evidențiază următoarele tendințe: elevii din învățământul privat și cei din învățământul de stat provin din același mediu socio-economic în condițiile unor politici de dezvoltare echilibrată, susținute pe fondul afirmării democrației în contextual progresului general înregistrat global în societățile informaționale bazate pe cunoaștere; nivelul scăzut al stratificării socio-economice în școlile private stimulează realizarea de performanțe superioare, în ascensiune continuă, pe fondul reformării sistemului de învățământ prin afirmarea valorilor concentrate în idealul educațional al personalității deschise, autonome și creative; nivelul ridicat de finanțare publică pentru școlile private tind să genereze o reducere semnificativă a stratificării sociale cu efecte notabile în planul creșterii calității vieții; diminuarea gradului de stratificare socio-economică a elevilor nu este dependentă doar de tipul de finanțare, ci implică și abordarea corectă a unor probleme pedagogice și sociale special, cu privire la: extinderea capacității școlilor de a-și alege elevii; autonomia și abordarea flexibilă a procesului educațional; promovarea excelenței; eliminarea inegalității în alegerea școlilor de către părinți; eliminarea diferențelor dintre părinții avantajați social și cei dezavantajați social etc. [15].

Modelul valorilor pedagogice în învățământul privat elaborat are în vedere depășirea critică a valorilor aflate la baza pedagogiei moderne, *rațională* și *tehnologică* (pedagogia centrată doar asupra obiectivelor concrete, operaționale), care pun accent pe *informare* (neraportată la *formare pozitivă*), pe educația predominant intelectuală, pe proiectarea disciplinară și intradisciplinară a conținuturilor instruirii (predominantă în raport cu cea interdisciplinară, pluridisciplinară sau transdisciplinară), pe raționalizarea excesivă a lecției în secvențe fixe (de inspirație herbartiană sau behavioristă).

Platforma modelului este construită în funcție de valorile promovate de paradigmele afirmate în postmodernitate: a) *existențial-umanistă* (care pune accent pe *valoarea-scop* a educației complexe, a personalității dezvoltată cognitiv și socio-afectiv); b) *dialectică* (care pune accent pe *valoarea-normă* a interacțiunii profesor-elev, informare-formare pozitivă, susținută de teoriile psihologice constructiviste); c) *sinergico-inventivă* (care pune accent pe creativitate ca *valoare-scop*, *valoare-normă* și *valoare-mijloc*, cu argumente preluate din *psihologia cognitivă* și din *sociologia curriculumului*).

Fundamentele modelului pe care îl propunem sunt construite în funcție de paradigma pedagogiei *integraliste*, care proiectează *educația globală, complexă, integrativă*, concepută ca *valoare-scop* (angajată în proiectarea finalităților sistemului și ale procesului de învățământ), *valoare-normă* (oficializată prin axiomele, legile și principiile educației /instruirii /învățării), *valoare-mijloc*, realizată prin conținuturile generale ale educației și prin libertatea creativă acordată actorilor educației la nivelul tehnologiei instruirii.

Reperul epistemologic valorificat în construcția modelului este cel de ideal-tip, lansat în filosofia cunoașterii științifice de sociologul german M. Weber. În cazul nostru, *modelul* îndeplinește funcția generală a ideal-tipului care constă în punerea în ordine a elementelor constituite prin reorientarea *interesului științific* de la aspectele cantitative spre aspectele calitative, către sensuri, semnificații și valori, articulate în concordanță cu cerințele paradigmei pedagogiei integrative.

Tehnologia promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar) este subordonată teleologic, axiologic și praxiologic idealului *personalității integrale*, formată și dezvoltată *moral-intelectual-tehnologic* prin raportare permanentă la competența *plus-valorii pedagogice* – **a ști să cauți**, utilizând

valențele libertății spinoziene în contextul postmodern în strânsă legătură cu realitățile societății postindustriale, informaționale, bazată pe cunoaștere.

Valoarea pedagogică este raportată la *valori-scop*, *valori-mijloc*, *valori-valență*, *valori-utilitate*, determinate la nivel general-uman, social și psihologic. Ca **valoare pedagogică integrativă**, are ca sferă de referință proiectarea și realizarea ordonată a sistemului și a procesului de învățământ, în context global, complex, deschis spre o multitudine de repere și soluții comportamentale. O astfel de valoare pedagogică este raportată permanent la *valorile-scop* și *valorile-normă* (abordate ca *valori general-umane*) și la *valorile-mijloc* (abordate ca orientări și realizări ale sistemului de învățământ), interiorizate *subiectiv* și *intersubiectiv* la nivel de *valoare-valență* și *valoare-utilitate* (integrate psihologic la nivel de valoare pedagogică complexă, moral-intelectuală).

Activitatea educațională, abordată din perspectivă *postmodernă*, este susținută la nivel de *plus-valoare*, care are: a) ca *scop* general, strategic, „**a ști să cauți**”, cu raportare la principiile învățământului privat; b) ca rezultat – promovarea *conceptului paradigmatic al personalității integrale*, produs actualizat al ideii istorice de libertate – responsabilitate, angajată ca *factor de performanță educațională*.

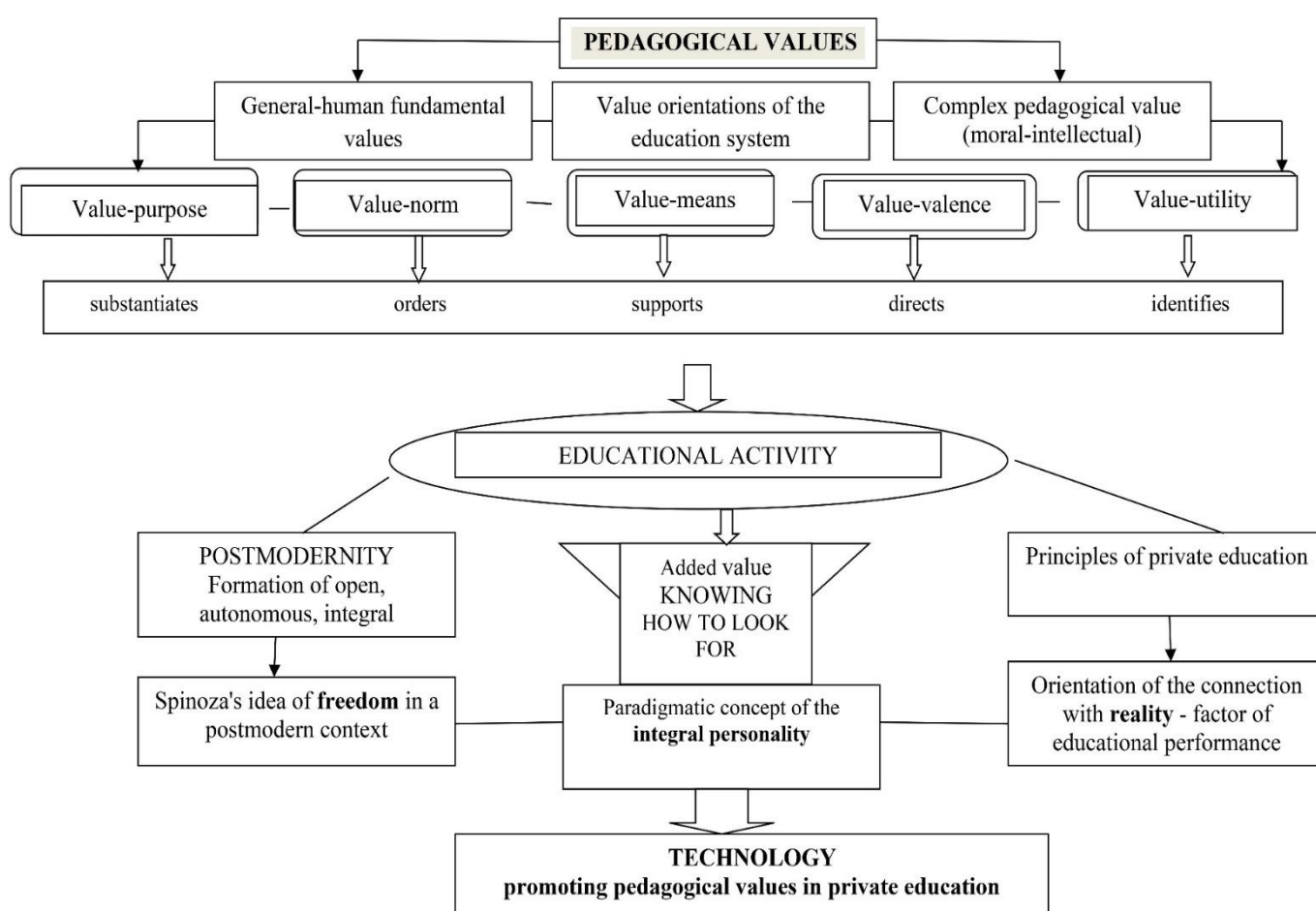


Fig. 2.1 Modelul valorilor pedagogice în învățământul privat (MVPIP)

Managementul învățământului preuniversitar solicită inițiativă și creativitate în procesul de proiectare a activităților organizate la nivelul unităților de bază, în context școlar primar și secundar. Avem aici în vedere, în mod special, libertatea și responsabilitatea angajată de toți managerii și profesorii școlari în zona *tehnologiei promovării valorilor* necesare pentru realizarea permanentă a unor performanțe relevante didactic, raportate la *plus-valoarea* care poate fi dobândită în timp, definită prin *competența superioară de a ști să cauți*.

Avansăm această competență, pe care am plasat-o în centrul modelului și care are în vedere optimizarea *corelației* funcțional-structurale necesară în cadrul oricărei activități de instruire, organizată și realizată în învățământul general privat, între: *Valoarea pedagogică – Activitatea educațională – Tehnologia pedagogică*. Activitatea educațională este centrată, astfel, asupra *competenței superioare* care reprezintă *plus-valoarea* rezultată în urma dobândirii capacității complexe a elevului de **a ști să caute** soluțiile potrivite prin valorificarea ideii spinoziane a *libertății* (și responsabilității) de acțiune în context deschis permanent (tipic societății informaționale, bazată pe cunoaștere), necesară inclusiv pentru reconstrucția principiilor învățământului general privat, special pentru reordonarea componentelor care susțin *calitatea educației* în zona **reală** comunitară.

Tehnologia promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar), implică valorificarea *libertății* și *responsabilității de acțiune* a elevului eficientă la nivelul conexiunii necesare între: A. Competența *plus-valorii* pedagogice – A ști să cauți; B. Variabilele independente care susțin *aptitudinal* și *atitudinal* ideea spinoziană a libertății (și responsabilității); C. Domeniile de formare; D. Metodele și tehnicile de formare.

Competența plus-valorii pedagogice constituie un produs calitativ superior al cunoștințelor teoretice și procedurale, susținute atitudinal, *cercetate* și **căutate** (descoperite, redescoperite, prelucrate, ajustate, restructurate etc.), valorificată special de *actorii principali ai educației* în procesul de rezolvare de probleme și situații-problemă **complexe, autentice**, aflate în strânsă legătură cu *idealul paradigmatic al personalității integrale* și cu *situațiile reale* existente în cadrul sistemului de învățământ, la nivelul structurii sale de *organizare*, de *conducere*, de *distribuție* a *resurselor* și de *deschidere* spre societate. *Variabilele independente* fixează:

a) *ideea spinoziană a libertății* (și *responsabilității*) de acțiune pedagogică eficientă în context actual postmodern, care solicită *libertatea* (și *responsabilitatea*) reflecției; a opiniei, construită și argumentată critic; exprimării clare din perspectivă științifică și deontologică; asumării deciziei optime; stimulării creativității relevantă social (inventive, inovatoare, emergente / sinergice);

b) *conceptul paradigmatic al personalității integrale*, bazat pe interiorizarea valorilor pedagogice fundamentale (*sănătatea minții* și a corpului, *binele moral* – care duce la ordonarea riguroasă a ideilor principale asimilate; frumosul artistic, utilitatea practică, tehnologică a științei și a artei etc.), susținute *atitudinal* (cognitiv, dar și afectiv-motivațional și volitiv-caracterial), *atitudinile* respective jucând un rol special de *factor psihologic integrator*;

c) *legătura viabilă*, în sens constructivist, cu *realitatea vie*, pedagogică, psihologică și socială existentă în cadrul fiecărei clase, organizată în regim de învățământ general privat, creată și utilizată special pentru a stimula învățarea conștientă, autonomă, independentă, autodirijată, bazată pe *interiorizarea semnificațiilor* profunde și stabile ale *conținuturilor* instruirii asimilate și interiorizate (prin aport psihologic superior, integral, cognitiv, dar și afectiv-motivațional și volitiv-caracterial).

În condițiile în care sistemul de învățământ actual trece prin schimbări curente permanente și prin încercări de reforme, resimțite direct la nivel comunitar, datorită incertitudinilor generate ciclic, *învățământul general organizat în regim privat* are în fața sa un câmp larg de acțiune socială. Totul depinde de capacitatea sa de a *oferi o educație de calitate superioară* noilor generații, o variantă alternativă, complementară în raport cu învățământul public.

În această perspectivă, *învățământul privat* nu se află în competiție cu cel public. Cele două sunt, de fapt, sau ar trebuie să fie efectiv, într-o relație de complementaritate.

Tabelul 2.2. Tehnologia promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar)

ETAPE	COMPONENTA PLUS VALORII	VARIABLE DEPENDENTE	DOMENII DE FORMARE Variabile independente	TEHNICI DE FORMARE	ACȚIUNI ALE ELEVULUI
1.	Ideea libertății în context <i>postmodern</i>	- libertatea opiniei - libertatea exprimării	necesitatea verbală (<i>a căuta în memorie</i>) doriința pozițională (<i>a căuta în diferite surse</i>) (<i>a căuta în reflecția proprie</i>)	<i>Arborele verbal</i> <i>Traseul descoperirilor</i> <i>Cartea exprimării pozitive</i>	- analizează tema verbală formulată și cuvintele tematice - structurează vorbirea în baza reperelor date - transformă cele spuse în baza reperelor date - elaborează un minitext tematic - cooperează cu partenerul verbal (fiecare descoperă minitextul colegului) - schimbă structura minitextului (ordinea enunțurilor, începutul sau sfârșitul minitextului) - examinează exprimările cu tentă negativă și le transformă în unele pozitive - expune opinia proprie în raport cu conținutul valorificat
2.	Conceptul paradigmatic al personalității integrale	- ordonarea ideilor - cunoașterea ca factor integrator	gândirea analitico-sintetică gândirea creativă (<i>a căuta în relația cu cineva</i>) învățarea conștientă (<i>a căuta în realitatea înconjurătoare</i>)	<i>Listele „vii”</i> <i>Tehnica INCON (învățarea conștientă)</i>	- diferențiază tematic enunțurile date în blocuri tematice - reselectează enunțurile în altă variantă - completează blocurile tematice obținute cu alte enunțuri - „transmite” (adresează) enunțurile unor persoane (la alegere) - identifică unitățile cognitive date - analizează „ieșirile” spre necunoscut - modelează un anumit rezultat - extrapolează cunoașterea obținută
3.	Legătura cu realitatea în procesul educațional	raportarea situațională - acțiunarea pozitivă	învățarea situațională (<i>a căuta în experiența sa</i>) • formarea personalizată (<i>a căuta în registrul său cognitiv</i>)	<i>Tehnica INRE (inventarierea realității)</i> <i>Tehnica ACASI (acțiunea sigură)</i>	- participă în analiza situațiilor date - raportează situațiile la experiența lor personală - dezvoltă situațiile respective - formulează mesaje de apreciere în contextul tematicii abordate - explică/interpretează mesajele elaborate - proiectează un viitor posibil în raport cu informațiile vehiculate

În felul acesta, Modelul elaborat pentru a ajunge la configurarea esențială a valorilor pedagogice în postmodernitatea învățământului privat este un model deductiv, iar prin Tehnologie s-a proiectat introducerea în demersul formativ a unor delimitări semnificative, aceasta fiind una din condițiile analizei practicii. Modelul urmărește: a) depășirea critică a valorilor susținute de paradigmele pedagogiei moderne (psihocentristă – sociocentristă); b) corelarea valorilor promovate de paradigma pedagogică integrativă, aplicate în proiectarea curriculară, implicată și în *învățământul general privat*. În acest cadru, Modelul pe care l-am elaborat a pus în lumină corelația necesară în contextul învățământului general privat între: *valoarea pedagogică*, bazată pe *integrarea* următoarelor trei componente teleologice: *valorile general-umane* (valoarea-scop, valoarea-normă), care *fundamentează și ordonează activitatea educațională*; *orientările valorice ale sistemului de învățământ*, care determină calitatea valorii-mijloc și care *susțin* procesele implicate în desfășurarea *activității educaționale*.

Capitolul 3. Marcajul experimental al valorilor pedagogice, reprezintă analiza rezultatelor implementării *Tehnologiei promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar)* și cuprinde problematica experimentală a acțiunii de formare a elevilor. Aici se abordează o problematică fundamentală: cum se poate transforma epistemologia în fapte educaționale concrete. Conținuturile structurate sunt prezentate pornind de la componentele plus-valorii *A ști să cauți* până la tehnicile de formare și acțiunile elevului.

Eșantionul de subiecți l-a constituit 79 elevi din învățământul privat primar, din clasa IV din Liceul Orizont din Chișinău, școala gimnazială Avenor și școala primară Inaschool din București, pe parcursul anului de studiu 2020-2021.

Experimentul de constatare a inclus două probe: *Formularul de testare a opiniei* elevilor în baza variabilelor dependente: *libertatea opiniei /exprimării, ordonarea ideilor, acțiunea pozitivă, raportarea situațională, cunoașterea ca factor integrator*, care a inclus afirmații în raport cu care subiecții au ales varianta potrivită lor; *Chestionarul de sondaj* care a presupus alegerea unei singure variante de răspuns din cele patru date ca răspuns la întrebarea formulată. O privire sintetică asupra rezultatelor obținute a sugerat că situația este una complexă în raport cu elementele subsecvente ale plus-valorii. Procesul general de constatare a determinat elementele principale de analiză ca fiind o activitate de individualizare a produselor, activitate prin care se obțin viziuni particulare, fundamentate pe practica experiențială a subiecților respondenți. Deoarece fiecare practică se împlinesc într-un anumit context cultural, în interiorul unui real, care depinde de interacțiunea formelor existenței, rezultatele se manifestă printr-un șir de aspecte specifice, ușor generalizabile. S-au constatat rezultate insuficiente în participarea subiecților la căutare, capacitatea și deschiderea lor de comunicare. Acestea au fost, ulterior, ariile de intervenție în cadrul aplicării Tehnologiei, astfel încât aceasta să constituie o intervenție de remediere referitoare la o învățare conștientă și libertatea comunicării. Pornind de la modelul tripartit, de la valorile scop, normă și mijloc s-a urmărit implicarea componentelor plus-valorii *A ști să cauți* în formarea unei personalități integrale.

Experimentul pedagogic de formare a fost realizat în baza *Tehnologiei promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar)*, ca element component al *Modelului valorilor pedagogice în învățământul privat*. Etapa I. *Libertatea gândirii și a opiniei* a presupus antrenarea elevilor într-o activitate formativă prin manevrarea variabilelor independente: *necesitatea verbală și dorința pozițională* în baza următoarelor tehnici de formare: *Arborele verbal, Traseul descoperirilor și Cartea exprimării pozitive*. Etapa II. *Personalitatea integrală care gândește* a presupus antrenarea elevilor într-o activitate formativă prin manevrarea variabilelor independente: *gândirea analitico-sintetică/ gândirea creativă și învățarea conștientă* în baza următoarelor tehnici de formare: *Listele vii și Tehnica INCON*. Etapa III. *Perceperea realității înconjurătoare* a presupus antrenarea elevilor într-o activitate formativă prin manevrarea variabilelor independente: *învățarea situațională și formarea personalizată* în baza următoarelor tehnici de formare: *Tehnica INRE și Tehnica ACSL*.

Analiza la nivelul „duratei lungi” ilustrează adecvarea acțiunilor de formare întreprinse, deși la început au fost destul de greu acceptate de elevi și doar o promovare constantă a putut da anumite rezultate, care s-au materializat în procentajul de creștere de la 47% (ca cel mai mare procentaj la pretestare la nivelul subiecților

atât din școlile din România, cât și a celor din școlile din Moldova) la 67,8 media procentuală la posttestare. Aici este vorba de înțelegerea noutății punctului de vedere abordat în contextul învățământului postmodern, optând pentru valoarea *A ști să cauți* și componentele sale subsecvente și reușind o „desprindere” de mentalitatea tradițională, recuperând, de fapt, adeziunea elevului.

În vederea verificării ipotezei formulate, a fost realizat un experiment pedagogic în condiții naturale de învățare. În cercetarea respectivă au fost incluse clase (grupe) omogenizate. Inconveniente sunt create de faptul că nu se poate realiza o echivalență reală. Rezultatele obținute la testele finale la cele două clase (grupe), dintre care la una s-a aplicat factorul experimental, iar la cealaltă nu, au fost raportate unele la celelalte și s-au făcut aprecieri cu privire la diferențele constatate. Aceste diferențe pot fi (sau nu) în favoarea introducerii modificărilor experimentale pe colective mai largi de elevi.

Prin urmare, a fost aplicat conceptul *small-N approach*: număr mic de subiecți, dar număr mai mare de acțiuni pentru condițiile experimentale. Plus la aceasta, reieșind din faptul că tabelele comparative elaborate în baza cercetării ilustrează anumite similitudini la nivelul valorilor-scop și al valorilor-normă, experimentul s-a realizat cu posibilități de a compara rezultatele finale obținute. Ipotetic, am presupus că dacă la nivel teoretic tangențele sunt evidente, atunci, prin transfer supozițional, putem afirma că liniile de aplicabilitate ar genera rezultate cu numeroase similitudini și la nivelul elevilor din România și R. Moldova.

Acțiunile experimentale s-au realizat observând implicarea următoarelor componente ale plus-valorii *A ști să cauți (ASSC)*:

- A încerca să găsească singur, independent răspuns la întrebare/problemă/situație;
- A cerceta, a examina minuțios;
- A ști unde să caute rezolvarea problemei;
- A căuta cu interes ceea ce nu știe;
- Știe ce-i trebuie și caută acolo unde trebuie;
- A ști cum să caute mai bine;
- A ști de ce să caute;
- A căuta permanent, asiduu, rezultativ;
- A căuta cu plăcere/entuziasm;
- A căuta intensiv, perseverent.

De exemplu, *Formularul de testare a opiniei* elevilor în baza variabilelor dependente: *libertatea opiniei/exprimării, ordonarea ideilor, acțiunea pozitivă, raportarea situațională, cunoașterea ca factor integrator*, a inclus afirmații în raport cu care subiecții au ales varianta potrivită lor.

Analiza răspunsurilor subiecților demonstrează o asemănare de opinii ale respondenților (din România și Moldova) în mai multe aspecte. Astfel, dacă ne referim la starea pe care o au elevii în activitatea de învățare (*itemul 1*), atunci constatăm că circa 43% (în mediu din toți subiecții experimentali au semnalat *starea de bine* și doar 32% (în total) că *se simt liber*. În general, cuvântul „bine” este unul general cunoscut, iar starea de bine vine din realizarea dorinței sau din plăcere a unei acțiuni, în cazul dat învățarea, generată de înțelegerea bună a ceea ce fac. Este foarte important ca elevul să se simtă bine, deoarece acest sentiment „atrage” din ce în ce mai mult bine și învățarea devine din ce în ce mai ușoară. El are sentimentul că a făcut un lucru important și că a făcut ceva bun. *Starea de bine* a elevilor reprezintă o structură complexă, multidimensională, care reflectă calitatea acțiunii de învățare. Ca atare, ideea de stare de bine în învățare a elevilor încorporează dimensiuni psihologice, fizice, sociale, care sunt fundamentale pentru a-l susține pe elev să învețe, să aibă succes în învățare, să devină competent și capabil să participe activ în învățare.

Iar existența sau absența *sentimentului de libertate* poate afecta angajamentul unui elev și succesul în procesul de învățare (opțiunea a circa 32% elevi). În termeni foarte generali, libertatea poate fi descrisă drept sentimentul unei acțiuni independente de factorii înconjurători. Trebuie să recunoaștem faptul că sentimentul libertății are o natură multidimensională, incluzând aspecte cognitive, emoționale, sociale, fizice, spirituale. Libertatea cognitivă este asociată cu realizarea și succesul. Aceasta include modul în care sunt prelucrate informațiile și luate hotărâri. Libertatea cognitivă este importantă pentru dobândirea cunoștințelor și învățare. Sentimentul libertății poate fi modelat printr-o serie de influențe generale, inclusiv gradul în care

există o posibilitate de alegere, atingerea obiectivelor semnificative, relații pozitive, bucurie, creștere și dezvoltare personală și siguranță. Aceasta contribuie la o motivare îmbunătățită, interes și angajament pentru îndeplinirea sarcinilor. Asigurarea posibilității de alegere oferă suport pentru autoreglementare, auto-disciplină și realizare. Când elevii au posibilitatea de alegere și oportunități de a se angaja în activități care sunt de interes și valoare pentru ei, ei se simt liberi.

Relativ la opinia privind aprecierea activității de învățare (*itemul 3*), exemplele oferite de respondenți pun în evidență în primul rând **necesitatea învățării** (circa 62%). Fără îndoială, acesta este un factor important, dar nu cea ce reclamă noile orientări în educație. Vorbim aici de **plăcere**, ca valoare pedagogică a învățării, pentru care au optat doar 11% de subiecți. Practica întărește competențele și furnizează „tehnici” pentru a acționa cât mai eficient în respectivul domeniu, practica este foarte importantă pentru că reprezintă acțiunea efectivă a elevului. La acest item (*itemul 4*), care vizează *folosirea cunoștințelor în practică*, 41% au ales varianta că pot face acest lucru *în multe cazuri*, iar 22% susțin că o pot face *fără probleme*. Cu cât experiența este mai profundă, și este repetată, cu atât este mai importantă pentru a înțelege subiectul în sine. Varianta principală, care indică *folosirea liberă* în practică a cunoștințelor acumulate s-a materializat în doar 16%. De asemenea, dacă ne referim la *itemul 5*, cel mai mare procentaj l-a acumulat varianta „În activitatea de învățare pe mine mă stimulează dorința de a fi primul” (43%). Învățarea ca atare trebuie să fie motorul plăcerii de a învăța care, la rândul ei, conduce la capacitatea internă de a-și identifica și rezolva problemele și de a progresa. *Plăcerea de a învăța*, pentru care au optat doar 15% din respondenți, provine din experiențe personale de succes și înseamnă un mediu care îți oferă libertatea de a explora. Plăcerea de a învăța înseamnă contextualizare, învățare cu sens.

Tabelul 3.1. Rezultatele procentuale în faza pretestare (Constatare 1)

1.	Itemul	Variante opționale (număr total al subiecților)			
		bine	liber	valoros	minunat
1.	În activitatea de învățare mă simt	43%	32%	6%	19%
2.	Eu prefer să vorbesc atunci când	este necesar	cunosc ce trebuie să spun	sunt solicitat	îmi place subiectul
		23%	29%	38%	10%
3.	Apreciez învățarea ca pe o activitate	plăcută	necesară	pozitivă	importantă
		11%	62%	12%	15%
4.	Consider că pot folosi practic cunoștințele mele	fără probleme	liber	în multe cazuri	rar
		22%	16%	41%	21%
5.	În activitatea de învățare pe mine mă stimulează	plăcerea învățării	dorința de a fi primul	descoperirea noului	ușurința de a învăța
		15%	43%	27%	15%
6.	În relația mea cu oamenii eu sunt	pozitiv	atent	activ	prietenos
		14%	27%	14%	45%
7.	Înainte de a spune ceva eu	mă gândesc bine	caut răspunsuri	apelez la alte opinii	îmi ordonez ideile
		24%	29%	16%	31%

Chestionarul de sondaj a presupus alegerea unei singure variante de răspuns din cele patru date ca răspuns la întrebarea formulată. O privire sintetică asupra rezultatelor obținute ne poate sugera că situația este una la fel de complexă în raport cu elementele subsecvente ale plusvalorii. Pentru exemplificare, putem examina răspunsurile la itemul a avea **o opinie proprie** (4), care înseamnă de a avea o anumită părere despre un anumit subiect și a expune public această părere. Dar aceasta nu presupune ca ceilalți să fie de acord cu opinia proprie a cuiva. În acest context, 32% din respondenți consideră că pot să-și expună opinia proprie *bine*, iar 24% *foarte bine*, 19% din respondenți nu s-au putut pronunța clar asupra acestui aspect. Opinia proprie ține de experiența pe care o are elevul, de informațiile de care dispune clar și de capacitatea elevului de a înțelege lucrurile și este, în fapt, o anumită construcție logico-verbală. Fiecare părere e unică și îl

reprezintă pe elevul care o expune, dar nici o părere nu reprezintă adevărul, însă fiecare părere deține o parte de adevăr.

Dacă examinăm, dincolo de semnificația lor complexă, răspunsurile la întrebarea dacă elevilor le place *să cerceteze atunci când învață*, constatăm că circa 42% din respondenți au spus „nu”, deși se atestă și 21% de „da”. Învățarea prin cercetare presupune sarcini și activități de învățare autentice și relevante pentru elevi: întrebări, subiecte, probleme legate de subiecte relevante, asociate cu lumea lor interes. De asemenea, constituie oportunități pentru elevi de a adopta standarde de dovezi și de a gândi într-un mod care este centrat pentru o anumită activitate practică. Faza de pretestare a demonstrat punctele cheie de intervenție în cazul eșantionului experimental.

Tabelul 3.2. Rezultatele procentuale în faza pretestare (Constatare 2)

	Întrebarea	Variante opționale (număr total de subiecți)			
		deseori	rar	nu	nu știu
1.	Activitatea de învățare te stimulează să cauți diferite răspunsuri?	19%	27%	15%	39%
2.	Înțelegi tema predată la lecție?	foarte bine 45%	bine 26%	nu întotdeauna 24%	nu știu 5%
3.	Ce fel de vorbitor te consideri?	foarte bun 3%	bun 30%	nu prea bun 27%	nu știu 40%
4.	Cum știi să-ți expui propria opinie?	foarte bine 24%	bine 32%	nu prea bine 25%	nu știu 19%
5.	Îți place să vorbești în public?	foarte mult 11%	mult 44%	puțin 30%	nu știu 15%
6.	Consideri că ești un elev care învață prin <i>a căuta</i> ?	da 24%	nu prea 31%	nu 20%	nu știu 25%
7.	Îți place să cercetezi atent atunci când înveți?	da 21%	nu prea 12%	nu 42%	nu știu 25%
8.	Întotdeauna știi unde să cauți o informație necesară?	da 15%	nu prea 31%	nu 37%	nu știu 17%
9.	Îți place să înveți în baza exemplelor concrete?	foarte mult 34%	mult 47%	nu 9%	nu știu 10%

Pentru o modificare vizibilă a rezultatelor și pentru demonstrarea ipotezei, s-a urmărit ca aceste variabile să fie observate prin prisma căutării în memorie; s-au creat situații de învățare care să permită influențarea cu predilecție a *libertății exprimării și a cunoașterii*. S-a urmărit, de asemenea, influența gândirii analitico-sintetice și a învățării conștiente în raport cu *cunoașterea și ordonarea ideilor*. *Acțiunea și raportarea la realitate* au fost analizate prin prisma căutării din experiența de viață și din experiența cognitivă.

Așadar, *experimentul pedagogic de formare* a fost realizat în baza implicării valorilor pedagogice postmoderne, în baza paradigmelor respective: complexitatea (paradigma existențial-umanistă), diferențierea (paradigma dialectică, socio-interacționistă); integralizarea (paradigma sinergetic-integrativă). Problematika acțiunilor formative care ne-a preocupat a fost aceea de a observa dacă valoarea *A ști să cauți*, așa cum a fost conceptualizată mai sus, este lipsită de contradicții, având în vedere natura valorii ca „producție” educațională. Trebuie să menționăm că aceste tehnici formative constituie „promisiuni” ferme pentru dezvoltarea personală a subiecților, căci, acționând asupra procesului formativ cu aceste instrumente, ele devin treptat garanții de progres. Se confirmă astfel, cu posibilități de dialectizare, *tendința de a căuta* a subiecților, de a o considera ca pe o acțiune distinctă, neaccidentală, manipulată în vederea înțelegerii și transformării realității în care trăiesc.

Este evident că în continuarea demersului de formare, cum este cel al dezvoltării valorii *A ști să cauți*, să urmeze studiul privind avantajele în ascensiune ale acestei activități. Tocmai pentru a notifica aceste

avantaje, a fost organizat și desfășurat *experimentul de validare* la nivelul întregului eșantion de subiecți, cu compararea ulterioară a rezultatelor de la nivelul subiecților care au fost incluși în experimentul de formare (școala primară Avenor, școala primară Inaschool și Liceul Orizont, total 46 subiecți) și al celor care nu au fost incluși în acest experiment (total 43 subiecți). Aceasta pentru a surprinde diferențele și a constata și a interpreta datele obținute în contextul învățării, marcând și aspectele particulare în grupele experimentale din România (total 40 subiecți) și în cele din Moldova (total 39 subiecți).

Dacă *Tehnologia promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar)* aduce în prim plan valoarea *A ști să cauți* și elevul cu activitatea sa de cunoaștere și raportarea acesteia la mediul înconjurător, este firesc să căutăm și să depistăm sensuri ale valorii, să găsim posibilități de realizare optimă în practica învățării a acțiunilor proiectate tehnologic. Și toate acestea în mod interpretativ, prin analiza comparativă și formularea unei concluzii echilibrate, având în vedere marea diversitate a posibilităților de învățare ale subiecților experimentali, a contextelor, a conținuturilor de învățare. Astfel, prin Tehnologia respectivă s-a dorit aflarea unui răspuns la problemele dezvoltării valorilor pedagogice la nivelul primar al învățării, o deschidere tehnologică de pregătire a elevilor pentru încercările realității.

În principiu, activitatea de validare a rezultatelor dezvoltării valorii pedagogice a lui *A ști să cauți* s-a desfășurat pe următoarele coordonate:

1. Proba *Cercul acțiunilor*, care a presupus ca subiecții experimentali să repartizeze vebele/acțiunile incluse într-un cerc în trei casete diferite. Caseta 1: *Sunt liber atunci când...*; Caseta 2: *Sunt sigur pe sine atunci când...*; Caseta 3: *Cunosc mai bine atunci când...* Obiectivul de fapt al activității a fost acela de a stabili dacă subiecții percep semnificația noțiunilor de *a fi liber*, *de a fi sigur pe sine*, *de a cunoaște* și dacă acțiunea *de a căuta* se regăsește în casetele date și cât de des această acțiune este prezentă în opțiunile subiecților. 2. Proba *Test cu alegere duală* a vizat avantajele ASSC și a presupus ca subiecții experimentali să facă o alegere pentru câte una din afirmațiile expuse în tabel. Afirmațiile din tabel reflectau specificul acțiunii de a căuta diverse răspunsuri, soluții, interpretări, opțiuni în procesul de învățare. 3. Proba *Eseu structurat*, care a presupus elaborarea unei viziuni personale, dar în baza reperelor date, ce vizează libertatea în procesul educațional, plăcerea de a învăța, relațiile cu ceilalți în activitatea de asimilare și aplicare a cunoașterii.

Tabelul 3.3. Rezultate procentuale sintetizate (Validare)

Repartizarea grupelor	Grupele de formare						Grupele de control					
	Proba 1 Cercul acțiunilor (%)			Proba 2 Test (%)	Proba 3 Eseu (%)	Media (%)	Proba 1 Cercul acțiunilor (%)			Proba 2 Test (%)	Proba 3 Eseu (%)	Media (%)
Instituția	1	2	3				1	2	3			
Școala primară Avenor	67	61	59	72	67	65,2	41	52	37	49	52	46,2
Școala Inaschool	60	54	61	64	65	60,8	45	50	39	51	49	46,8
Liceul Orizont	71	67	57	74	77	69,2	39	41	47	54	58	47,8
Media probe	66	67	59	70	69,6		42	47	41	51,3	53	
	64						43,3					
Media generală	67,8						49,2					

Dacă ar fi să analizăm procentajul obținut în general de subiecții din România și cei din Moldova trebuie să menționăm că diferența nu este relevantă. Vorbim despre 63% acumulate de subiecții din București (România) și 69,2% de cei din Chișinău (Moldova).

Pentru confirmarea valabilității rezultatelor obținute de grupele de formare și cele de control a fost aplicat un *test statistic de semnificație*, numit *Testul Z* [16, p. 162]. Testarea semnificației unei mărimi presupune a verifica dacă această mărime este sau nu semnificativ diferită de zero, deci a testa dacă diferența dintre mărimea în cauză și valoarea zero este semnificativă. Astfel am obținut că: P (probabilitatea) = $0,4997 \times 2 = 0,9994$, ceea ce ne spune că sunt circa 99,9% e ca diferența să fie reală. Deci putem afirma că diferența este semnificativă la acest nivel de probabilitate.

Făcând abstracție de factorii perturbatori (condiții de învățare, mediu, nivelul de competență al învățătorilor, vârsta elevilor etc.) putem deduce că valorificarea Tehnologiei promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar) este un factor de reușită educațională la nivelul formării competenței *a ști să cauți* cu cele trei componente de bază: libertatea elevului (libertatea de a avea opinii proprii, de a le expune personal, libertatea de a lua o anumită poziție, de a transforma exprimările verbale negative în unele pozitive – *a căuta în memorie; a căuta în sursă; a căuta în propria reflecție*); dezvoltarea integrală a elevului (prin învățarea conștientă și gândire analitico-sintetică, prin relaționarea cu colegii de clasă, prin plasarea accentului pe cunoaștere și înțelegere – *a căuta în colaborare, a căuta în realitatea înconjurătoare*); implicarea situațională a elevului (prin învățarea situațională, formarea personalizată – *a căuta în experiența sa; a căuta în registrul său cognitiv*).

După cum putem constata, *Tehnologia promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar)* este capabilă să furnizeze premise aplicative pentru a putea susține corect ipoteza conform căreia valoarea *A ști să cauți* este o ipostază fundamentală a acțiunilor formative în favoarea personalității elevului în demersul educațional. Astfel, asimilarea subiectivă a realității prin situaționarea învățării se manifestă prin diverse raporturi *prin și în interiorul* demersului educațional. Totuși, pentru a menține această filiație, actorii educaționali trebuie să adopte o viziune „proaspătă”, mai constantă în acțiunea de dinamizare a valorii *A ști să cauți*. Odată promovată această valoare, acțiunile formative, evident, cer o revizuire.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Am prezentat analitico-sintetic ideile și presupuzițiile ce vizează conferirea unui conținut conceptual valorii pedagogice *A ști să cauți* în contextul unor cercetări asupra reperelor teoretice și aplicative ale valorilor pedagogice de actualitate. Abordarea în dialectica sa a acțiunii de căutare a informațiilor, a răspunsului, a soluțiilor, a faptelor s-a materializat într-o activitate formativă, reiterată în întregime prin fiecare acțiune valorică, ca proces de natură stimulativă. Din imaginea vizualizată și configurată pe parcurs, se desprind următoarele concluzii generale.

1. O consecință epistemologică de primă importanță este reafirmarea valorilor pedagogice din perspectiva oportunităților educaționale, reușindu-se dialectizarea lor printr-o actualizare hermeneutică, fapt ce transformă valorile într-un cadru referențial necesarmente aplicabil. Valorile pedagogice teoretice și practice sunt obiectivate la nivel de: *valorile pedagogice-scop (finalitățile educației și conținuturile generale ale educației)*; *valorile pedagogice-normă* (axiome, legi, principii ale educației și ale instruirii); *valorile pedagogice-mijloace* (conținuturile învățământului; metodele de învățământ și formele de organizare ale învățământului). S-a aderat la ideea că *conceptul de valoare pedagogică* reprezintă dimensiunea conștiinței *actorilor educației și fundamentează activitatea educațională*. Astfel, plus-valoarea dobândită prin integrarea unor cunoștințe teoretice și procedurale, susținute atitudinal la nivel pedagogic superior, exprimată prin *competența de A ști să cauți* pe fondul afirmării conceptului de personalitate integrală în plan paradigmatic-axiologic și praxiologic a devenit obiectivul principal al cercetării (Capitolul 2, 2.1. și 2.2.).

2. Acceptând principalele teze ale viziunilor teoretice, am rezumat poziția noastră sub forma următoarei premise generale: particularitățile valorii căutării se datorează solicitărilor tot mai insistente dinspre procesul de învățate, mai bine zis, a unui demers refăcut din perspectiva postmodernității. Am

constatat că A ști să cauți, ca proces iterativ face posibilă intervenția subiectului la orice nivel de activitate educațională. Pentru a conchide asupra situației așa cum o concepem în virtutea premiselor teoretice alese, putem afirma că interpretarea analitică a acestui demers un loc anume în procesul educațional. Această viziune traduce un raport între valoare și educație, unde aceasta din urmă este considerată factor de progres socio-cultural și personal (Capitolul 2, 2.1. și 2.2.).

3. Constructul teoretic al cercetării, Modelul valorilor pedagogice în învățământul privat, fundamentează și determină specificitatea acțiunilor formative pentru fiecare entitate luată în parte: valori-scop, valori-normă, valori-mijloc și, în mod special, pentru valorile-valență și valorile-utilitate, reperând posibilitățile de evoluție până la plus-valoarea pedagogică *A ști să cauți* prin prisma ideii de libertate în context postmodern, a conceptului paradigmatic al personalității integrale și a raportării la realitate ca factor de performanță educațională. Acest construct general permite organizarea activității educaționale în baza Tehnologiei promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar), *promovarea*, în acces caz, accentuând caracterul de procesualitate organizată în mod special, dinamică, de susținere a acțiunii de formare, făcând să progreseze în atingerea rezultatelor. Așadar, în actul educațional, care reprezintă în fapt socializarea experiențelor elevilor sau practici personalizate ale realului, se produc operații de decodare a realității și de înțelegere a acesteia din perspectiva valorilor-utilitate. În plus, modelul conține intrinsec trăsăturile fenomenului plus-valoric, „aducându-l” în poziție dominantă. Modelul elaborat, pentru a ajunge la configurarea esențială a valorilor pedagogice în postmodernitatea învățământului privat, este privit ca un model deductiv, iar prin Tehnologie s-a proiectat introducerea în fenomenul educațional a unor delimitări semnificative, aceasta fiind una din condițiile analizei practicii. Ipostazierea *Modelului valorilor pedagogice în învățământul privat* ca un microsistem marchează complexitatea fenomenului valorilor pedagogice. Elaborarea acestuia a urmărit depășirea critică a valorilor susținute de paradigmele pedagogiei moderne (psihocentristă-sociocentristă); corelarea valorilor promovate de paradigma pedagogică integrativă, aplicate în proiectarea curriculară, implicată și în *învățământul general privat* (Capitolul 2, 2.3).

4. Din aceste perspective, Tehnologia deține caracterele unui principiu normativ, cu derulări diferite, în conformitate cu intenția formatorului. În felul acesta, conceptualizarea lui *A ști să cauți* se îmbină cu o configurație dinamică a valorilor pedagogice în evoluția libertății de a gândi a elevului cu dominantă personalizatoare, raportată la realitate. Extensiunea pe care Tehnologia ar putea să o aibă reprezintă o cauză aplicativă a Modelului valorilor pedagogice în învățământul privat. Pe de altă parte, acest construct tehnologic poate fi asimilat unei viziuni transformatoare la alt nivel de formare. Oricare ar fi însă situația, suntem tentați să credem că aspectele puse în centrul acțiunilor formative sunt capabile să pună corect în evidență relația dintre valori și mediu și aceasta pentru că, în virtutea tehnologiei operaționale dinamizate, ele au referențialitate și funcționalitate (Capitolul 2, 2.3; Capitolul 3, 3.3.).

Realitatea educațională demonstrează, astfel, că Tehnologia promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar) generează soluții aplicative pentru învățare, accentuând și rolul subiecților în cunoaștere, ca bază a înțelegerii, prin experiență directă și interpretare proprie. Elevii cunosc realitatea prin intermediul propriei subiectivități, încercând să o înțeleagă atât cu propriile forțe cât și împreună cu ceilalți. Oportunitățile oferite de Tehnologie dezvoltă, așadar, experiențele individuale și colective, provoacă funcționalitatea cognitivă, deoarece prin utilizarea instrumentelor tehnologice și a altor instrumente, elevii acced la sensurile reale ale mediului care le permite ulterior integrarea socială, dezvoltarea la nivelul potențelor reale. Cunoașterea elevilor devine un proces de adaptare a comportamentului la condițiile mediului, contextului, situației, modificând permanent experiențele subiecților (Capitolul 3, 3.1. și 3.2).

5. Cercetarea aplicativă relevă existența unui *A ști să cauți* funcțional, a unei învățări active rezultate din funcționarea unor structuri tehnologice ce se desfășoară treptat în dezvoltarea valorilor, o dezvoltare mintală individuală orientată spre atingerea acelei stări pe care o reprezintă finalitățile educaționale. Competențele subiecților experimentali de a rezolva anumite tipuri de probleme constituie indicii funcționării unor coordonate ale acțiunilor interiorizate și efective ale subiecților. În măsura în care cercetarea aplicativă întemeiază funcționalitatea acțiunilor întreprinse, ele relevă valabilitatea celor trei repere teoretice din Modelul valorilor pedagogice în învățământul privat: ideea libertății în context

postmodern; conceptul paradigmatic al personalității integrale; raportarea la realitate ca factor de performanță educațională. Acest lucru reprezintă condiția de posibilitate a plus-valorii A ști să cauți. Nu trebuie să pierdem din vedere, pe de altă parte, că dezvoltarea valorilor pedagogice se plasează, în procesul dezvoltării, pe paliere succesive.

Dacă ne referim la fondul chestiunii și anume că cercetarea aplicativă a demonstrat semnificația și rezonanța acțiunilor tehnologice, atunci putem să menționăm că punctul de vedere promovat a fost convertit în aserțiunea educațională a valorilor dobândite. Se poate afirma că valoarea pedagogică a lui *A ști să cauți* face parte din proprietățile ontologice ale învățării, indiferent dacă aceasta se face direct sau indirect.

6. Prin experimentul pedagogic s-a demonstrat că aplicarea *Tehnologiei promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar)* este un factor de rezultativitate, ilustrând și adecvarea acțiunilor de formare întreprinse. Aceste rezultate s-au materializat în procentajul de creștere de la 47% pretestare la 67,8% media procentuală la posttestare (la nivelul subiecților atât din școlile din România, cât și a celor din școlile din Moldova). Aici este vorba de înțelegerea noutății punctului de vedere abordat în contextul învățământului postmodern, optând pentru valoarea *A ști să cauți* și componentele sale subsecvente și reușind o „desprindere” de mentalitatea tradițională, recuperând, de fapt, adeziunea elevului.

RECOMANDĂRI

1. Modelul valorilor pedagogice în învățământul privat cuprinde câteva componente principale, cum ar fi coerența în formarea personalității deschise, integrale; adecvarea conceptului paradigmatic al personalității integrale; consecutivitatea raportării la realitate ca factor de performanță educațională, fapt ce poate genera *aplicarea lui la noi domenii*, ca, de exemplu, ***Microsistemul regulilor comportamentale ale elevilor***, bazat pe coordonatele plus-valorii A ști să cauți, într-o interacțiune a elevului cu lumea reală în mod direct, independent, asimilativ.

2. Din construcția tehnologică a subsecvențelor plus-valorii pedagogice rezultă un mod specific de cunoaștere, *cunoașterea prin efortul intelectual al căutării*, al descoperirii, al înțelegerii personalizate, iar oportunitățile oferite de contextul valorilor pedagogice normă provoacă afirmarea funcționalității acțiunilor de dezvoltare a valorilor, lucru deosebit de util în *valorificarea ulterioară a principiului libertății* ca trecere de la ignoranță la cunoaștere. În acest context, relevanța constă în elaborarea ***Ghidului metodologic „Cum să căutăm cunoașterea”***.

3. Cercetarea particularităților valorilor pedagogice în învățământul privat poate face dovada necesității organizării unor serii de întruniri la nivel național, ca rezultat fiind structurat ***Profilul funcțional valoric al instituției de învățământ privat***, printr-o „dezechilibrare” a stării anterioare și motivarea unor noi căutări, ipotezări, interpretări, argumentări.

4. Rezultatele cercetării fac posibilă, de asemenea, configurarea unui ***Instrumentar pedagogic pentru amplificarea valorilor (IPAV)***, ca fiecare elev să-și poată „clădi” propria personalitate, să contureze formularea nucleului de valori personale, la care să adere permanent, ca scop și obiective educaționale, refăcând continuu „drumul” pe care merge. *IPAV poate deschide mai multe perspective* pentru rezolvarea problemelor legate de valori.

BIBLIOGRAFIE

1. ANDREI, P. *Filosofia valorii*. În: *Opere Sociologice*. București: Editura Academiei Române, Vol.1, 1973. 465 p.
2. CRISTEA, S. *Concepte fundamentale în pedagogie, vol.2 Educația, Concept și analiză*. București: Editura Didactic Publishing House, 2016. 115p. ISBN 9786066833783.
3. CUCOȘ, C. *Pedagogie și axiologie*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1995. 160 p. ISBN 973-30-4398-2.
4. CALLO, T. *Pedagogia practică a atitudinilor*. Chișinău: Editura Litera, 2014. 240 p. ISBN 978-9975-74-340-2.
5. CUZNETOV, L. *Filosofia și axiologia educației*. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2017. 121 p. ISBN 978-9975-46-322-5.
6. SPINOZA, B. *Etica*. București: Editura Seneca, 2017. 418 p. Cod: PHI 978-606-8560-85-4.
7. MANCIU, M. *Studiu introductiv la axiologia românească. Antologie*. București: Editura Eminescu, 1982. 574 p.
8. BONTE, P., IZARD, M. *Dicționar de etnologie și antropologie*. Iași: Editura Polirom, 1999. pp. 691-693. 718 p. ISBN 9736833399.
9. ȚVIRCUN, V. *Valorificarea criteriului istoricității în pedagogie*. București: Editura Litera Educațional, 2012. 310 p. ISBN 9786068481913.
10. CRISTEA, S. *Fundamentele științelor educației: Teoria generală a educației*. Chișinău: Editura Litera, 2003. 240 p. ISBN 973-7916-52-2.
11. CALLO, T. *O pedagogie a integralității: Teorie și practică*. Chișinău: CEP USM, 2007. 171 p. 978-9975-70-161-7.
12. VĂIDEANU, G. *Educația la frontieră dintre milenii*. București: Editura Politică, 1988. 326 p.
13. PÂSLARU, V. *Valoare și educație axiologică: definiție și structurare*. În: *Didactică Pro*, 2006, nr.1, p.3-8. ISSN 1810-6455.
14. BRUNER, J. S. *Pentru o teorie a instruirii*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1970. 206 p. 371.322 159.953.5.
15. SPĂTĂRELU, E. *Efectul competiției instituționale asupra calității educației în învățământul preuniversitar*. Cernica: Editura Universității Adventus, 2020 .150 p. ISBN 978-606-9065-14-3.
16. ROTARIU, T., ILUT, P. *Anchetă sociologică și sondajul de opinie. Teorie și practică*. Iași: Editura Polirom, 2001. 215p. ISBN 973-683-640-1.

Publicații de autor

1. BRAGUȚA, V. *Valori pedagogice ale învățământului preuniversitar*. Chișinău. În: *Patrimoniul cultural: Cercetare și valorificare. Culegere de studii*. Chișinău: Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, 2018. 370/406 p. ISBN 978-9975-136-87-7.
2. BRĂGUȚĂ, V. *Contribuția învățământului preuniversitar privat în realizarea idealului educațional în epoca contemporană*. Chișinău. În: *Didactica Pro. Revista de teorie și practică educațională*, nr. 6 (130), 2021. 6-9/52 p. ISSN 1810-6455.
3. BRĂGUȚĂ, V. *Abordarea pedagogică a valorilor*. Chișinău. În: *Probleme actuale ale științelor umaniste*-vol XVII, partea I. 2018. 38/448 p. ISBN978-9975-46-393-5.
4. BRĂGUȚĂ, V. *Dimensiunea axiologică a conținuturilor din educație*. Conferința națională „Dezvoltarea profesională a cadrelor didactice. Învățământul între realitate și provocări. În: *Dimensiuni ale istoriei, tradiției și modernității învățământului românesc*. București: Editura Atelier Didactic, 2019. 9/94 p. ISBN 978-606-8923-29-1.
5. BRĂGUȚĂ, V. *Implimentarea valorilor pedagogice în realitatea școlară*. În: *Euromentor Journal*, vol IX nr. 3, București: Editura Prouniversitaria , 2018. pp. 32/109 p. ISSN 2068-780X.
6. BRAGUȚA, V. *Un model al valorilor pedagogice în educația integrală*. În: *Țvircun Victor Firul viu, ce leagă timpuri*. Chișinău: Editura Cartidact, 2020. pp. 359/806 p. ISBN 978-9975-3469-1-7.
7. BRĂGUȚĂ, V. *Valoarea ca reper fundamental în educația postmodernă*. În: *Didactica Pro.Revista de teorie și practică educațională*, nr.1 (131), Chișinău, 2022. 14-18/54 p. ISSN 1810-6455.
8. BRĂGUȚĂ, V. *Contribuția pedagogiei din Republica Moldova la promovarea conceptului de valoare educațională*. În: *Teoria și practica educației prin optim axiologic* . În: *Probleme actuale ale științelor umaniste*-vol XIX, partea I. Chișinău, 2021. p. 47/403. ISBN 978-9975-46-393-5.
9. BRĂGUȚĂ, V. *Evoluția valorică a curriculumului în contextul actual al schimbărilor* În: *Univers Padagogic* nr. 3(71), Chișinău, 2021. 27/120 p. ISSN-1811-5470.

10. BRĂGUȚĂ, V. *Fundamente filosofice, sociologice și psihologice ale conceptului de valoare*. În: Язык и актуальные проблемы образования, Москва МПГУ, 2021г. с. 220-228. ISBN 978-5-94755-945-8.
11. BRĂGUȚĂ, V. *Organizarea și specificul educației timpurii. Studiul comparativ în învățământul preșcolar public și particular din România*. Chișinău: Editura Lexon-Prim, 2021. 112 p. ISBN 978-9975-3268-8-9.
12. BRĂGUȚĂ, V. *Rolul competenței relaționale în învățământul preuniversitar privat din România*. Chișinău: Editura Lexon-Prim, 2022. 96 p. ISBN 978-9975-163-20-0.
13. BRĂGUȚĂ, V. *Pentru o pedagogie a valorilor*. În: Univers Padagogic nr.1 (73), Chișinău, 2022. 117 p. ISSN-1811-5470.

ADNOTARE

la teza de doctor în științe ale educației a dnei BRAGUȚA Violeta „Valorile pedagogice ale învățământului privat în Republica Moldova și România (studiu comparativ)”, Chișinău, 2021

Structura tezei: Teza conține Introducerea, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 196 titluri, 15 anexe, 168 pagini de text de bază, 6 figuri, 16 tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 13 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: valori pedagogice, valori-scop, valori-normă, valori-mijloace, viziune tripartită, plus-valoare, a ști să cauți, raportare situațională, personalitate integrală, libertatea opiniei.

Scopul lucrării: Configurarea valorilor pedagogice în învățământul privat în baza unei viziuni tripartite, corelării elementelor de referință și determinarea reperelor de valorificare a acestora în procesul educațional.

Obiectivele cercetării: A dezvălui conținutul noțiunii *valoare pedagogică* din diverse perspective conceptuale și ale necesităților actuale ale învățământului public și cel privat și a caracteriza starea ei actuală în teoria și metodologia educației; a prospecta fenomenul educațional al valorilor pedagogice în contextul *tendențelor de dezvoltare* și al analizei comparative a cadrului normativ al învățământului general privat din R. Moldova și România și a structura o *viziune tripartită* privind valorile pedagogice: valori-scop, valori-normă, valori-mijloace; a *consemna comparativ evoluția* ideilor privind valorile pedagogice în vederea configurării *reperelor de analiză* a valorilor pedagogice integrate în învățământul privat; a elabora Modelul valorilor pedagogice în învățământul privat; a configura sintetic Tehnologia promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar); a analiza premisele dezvoltării plus-valorii *A ști să cauți* în cadrul experimentului de constatare; a monitoriza implementarea *Tehnologiei promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar)* și consemnarea *rezultativității* acesteia.

Noutatea și originalitatea științifică: Prin valorificarea concepției spinoziene a libertății, a concepției postmoderne a integralității și a ideii de implicare a fenomenelor realității în procesul educațional, a fost *argumentată liminar* completarea valorilor-competențe exprimate la nivel european.

Rezultatele obținute care contribuie la soluționarea problemei științifice importante: Fundamentarea teoretică a Modelului valorilor pedagogice în învățământul privat și aplicativ-vectorială a Tehnologiei promovării valorilor pedagogice în învățământul privat (primar), ceea ce a contribuit la ameliorarea acțiunilor de promovare a valorilor pedagogice în învățământul privat în vederea direcționării formării plus-valorii *a ști să cauți*.

Semnificația teoretică constă în configurarea și întemeierea *viziunii tripartite* în raport cu valorile pedagogice (valori-scop, valori-normă, valori-mijloace) în baza analizelor teoretice comparative; formularea și justificarea plus-valorii *a ști să cauți*.

Valoarea aplicativă: se profilează din rezolvarea *conflictului* dintre existența unei multidimensionalități a raportului dintre valoare și domeniul pedagogiei și aspectele funcționale ce consemnează valoarea pedagogică ca purtătoarea și mijlocitoarea formării elevului din învățământul privat (primar).

Implementarea rezultatelor științifice. Rezultatele au fost implementate în procesul educațional din cadrul unor instituții de învățământ privat din România și R. Moldova.

ANNOTATION

Related to the PhD thesis on the Education Sciences of Mrs. BRAGUȚA VIOLETA
"The Pedagogical Values of Private Education in the Republic of Moldova and Romania (Comparative Study)", Kishinev, 2021

Structure of thesis: The thesis contains Introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography from 196 titles, 15 annexes. 167 pages of basic text, 6 images, 14 tables. The results obtained are published in 13 scientific works.

Key-words: pedagogical values, values- purpose, values- norm, values- means, tripartite values, added- value, to know where to search, situational reporting, integrated personality, freedom of opinion.

Purpose of the work: **Configuring pedagogical values in private education based on a tripartite vision, correlating the reference elements and determining the landmarks for their use in the educational process.**

Research targets: To reveal the content of the notion of *pedagogical value* from various conceptual perspectives and of the current needs of the public and private education and to characterise its current state in the theory and methodology of education; to prospect the educational phenomenon of the pedagogical values in the context of the *development tendencies* and of the comparative analysis of the normative framework of private general education in the republic of Moldova and Romanian and to structure a *tripartite vision* on the pedagogical values: values- purpose, values- norm, values- means; to *note down, in a comparative manner, the evolution* of ideas of the pedagogical values in view of configuration of *analysis landmarks* of the pedagogical values integrate din the private education system; to elaborate the Model of pedagogical values in private education; to synthetically configurate the Technology of promoting the pedagogical values in the private education system (primary education); to analyse the premises of the added- value development of *To know where to search* within the ascertaining experiment; to monitor the implementation of *Technology of promoting the pedagogical values in the private (primary) education system* and to note down its *results*

Scientific novelty and originality: By capitalization on Spinoza's concept of freedom, the post-modern concept of totality and the idea of involvement in the phenomena of reality in the educational process, it was *liminary argued* the completion of values- competencies expressed at the European level.

Results obtained which contribute to the settlement of the important scientific problem: Theoretical substantiation of the Model of pedagogical values in the private education sector and the applicational- vectorial of the Technology to promote the pedagogical values in the private (primary) education system, which contributed to the improvement of the actions to promote pedagogical values in the private education, in view of directing the added-value training of *To know where to search*.

Theoretical significance consists of configuration and substantiation of the *tripartite vision* in relation with the pedagogical values (values- purpose, values- norm, values- means) based on the comparative theoretical analysis; the completion and arguing of added- value *To know where to search*.

Application value: it is profiled for the settlement of the *conflict* between the existence of a multi-dimensionality of the relation between value and the area of pedagogy and the functional aspects which register the pedagogical value as carrier and intermediate of the pupil's training in the private education (primary).

Implementation of scientific results. The results were implemented in the educational process within some private educational institutions in Bucharest and Chisinau.

АННОТАЦИЯ

к докторской диссертации по педагогическим наукам госпожи БРАГУЦА ВИОЛЕТА
«Педагогические ценности частного образования в Республике Молдова и Румынии
(сравнительное исследование)», Кишинев, 2021

Структура диссертации: Диссертация содержит введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиографию с 196 заголовками, 15 приложений, 167 страниц основного текста, 6 рисунки, 16 таблицы. Полученные результаты опубликованы в 13 научных статьях.

Ключевые слова: педагогические ценности, ценности-цели, ценности-нормы, ценности-средства, трехстороннее видение, добавленная ценность, ноу-хау, умение искать, ситуационная отчетность, целостная личность, свобода мнений.

Цель работы: Конфигурация педагогических ценностей в частном образовании на основе трехстороннего видения, соотнесение опорных элементов и определение ориентиров для их использования в образовательном процессе.

Задачи исследования: Раскрыть содержание понятия педагогической ценности с различных концептуальных точек зрения и текущих потребностей государственного и частного образования и охарактеризовать его текущее состояние в теории и методологии образования; рассмотреть образовательный феномен педагогических ценностей в контексте *тенденций развития* и сравнительного анализа нормативной базы общего частного образования в Республике Молдова и Румынии и структурировать *трехстороннее видение* педагогических ценностей: ценности-цель, ценности-нормы, ценности-средства; *сравнить эволюцию представлений* о педагогических ценностях с целью определения *ориентиров для анализа* педагогических ценностей, интегрированных в частное образование; разработать Модель педагогических ценностей в частном образовании; синтетически сконфигурировать Технологию продвижения педагогических ценностей в частном (начальном) образовании; анализировать предпосылки для развития прибавочной ценности *Умения искать* в поисковом эксперименте; осуществлять мониторинг внедрения *Технологии продвижения педагогических ценностей в частном (начальном) образовании* и регистрации ее *результативности*.

Научная новизна и оригинальность: За счет использования концепции свободы Спинозы, постмодернистской концепции целостности и идеи вовлечения явлений реальности в образовательный процесс *утверждалось*, что завершение ценностей-компетенций, выраженных на европейском уровне.

Полученные результаты способствуют решению важной научной проблемы: Теоретическое обоснование Модели педагогических ценностей в частном образовании и прикладно-векторной Технологии продвижения педагогических ценностей в частном образовании (начальном), которые способствовали совершенствованию действий по продвижению педагогических ценностей в частном образовании. чтобы направить формирование добавленной ценности *умения искать*.

Теоретическое значение состоит в конфигурации и фундаменте *трехстороннего видения* по отношению к педагогическим ценностям (ценности-цель, ценности-норма, ценности-средства) на основе сравнительного теоретического анализа; формулирование и обоснование добавленной ценности *умения искать*.

Прикладная ценность: описывается в разрешении *конфликта* между существованием многомерной связи между ценностью и областью педагогики и функциональными аспектами, которые фиксируют педагогическую ценность как носителя и посредника обучения ученика в частном (начальном) образовании.

Внедрение научных результатов. Результаты были внедрены в учебный процесс в некоторых частных учебных заведениях в Бухаресте и Кишиневе.

BRĂGUȚĂ Violeta

**VALORI PEDAGOGICE ALE ÎNVĂȚĂMÂNTULUI PRIVAT
ÎN REPUBLICA MOLDOVA ȘI ROMÂNIA (STUDIU COMPARATIV)**

Specialitatea 551.01. Teoria generală a educației

Rezumatul tezei de doctor în științe ale educației

Aprobat spre tipar: 14.06.2022

Hârtie ofset. Tipar ofset

Coli de tipar: 2.1

Formatul hârtiei 60x84 1/16

Tiraj 40 exemplare

Comanda nr. 49

Centrul Editorial-Poligrafic al Universității Pedagogice de Stat
„Ion Creangă” din Chișinău, str. Ion Creangă, 1